

JURAJ PLANČIĆ, *Gozba*. Bol, Galerija umjetnina »Branko Dešković«

poslije osnovne škole uči brijački zanat, a potom polazi u Splitu Graditeljsko-zanatsku i umjetničku školu. God. 1919–25. studira na Akademiji u Zagrebu (F. Kovačević, Lj. Babić, J. Kljaković). God. 1926. dobiva franc. stipendiju i odlazi u Pariz. Poslije isteka stipendije ostaje u pariškom predgrađu Rosny sous Bois. Izložba u Galerie de Seine (1929) otvara mu vrata u umj. Pariz, no iscrpljen i bolestan, P. uskoro umire od tuberkuloze. Pokopan je na pariškom groblju Thiais.

Nakon završetka Akademije P. je u Starome Gradu i prve godine u Parizu naslikao desetak djela u becijevskoj maniri naglašavanja volumena skulpturalnom modelacijom. Njegove mape litografija *Stari Grad* (1925) i *Dubrovnik* (1926) pokazuju stilizaciju i strogu modelaciju koju je ponio sa zagrebačke Akademije. God. 1928. slika *Ribare u krčmi* i *Pejzaž iz Rosny sous Bois*, gdje je već zamjetljiv plošni pristup. Na slikama iz 1928–30, kada zapravo nastaje sveukupan Plančićev osobni opus, boja je nanosena naoko nemarno, a da se oblici ne bi rasplinuli, lagani namazi boje omeđeni su tankim linijama, koje odaju vješta crtača, te ponegdje prošarani grebotinama. Tako su slikane njegove mrtve prirode (*Srdjele*; *Cvijeće s mornarovom slikom*), krajolici (*Predgrađe u Parizu*; *Pariški motiv*), ženski likovi (*Ležeći akt*; *U fotelji*) i skupne kompozicije (*Procesija*; *Ljuljačka*; *Povratak s ribolova*). P. koji »ne nalikuje ni na koga«, kako je istaknula pariška kritika, primio je određene poticaje od slikara franc. rokoko, a formalne pouke od estetike fovizma (H. Matisse) te od svojih hrv. prethodnika (M. Kraljević). U nekim je slikama, premda udaljen od Zagreba, bliz (naoko suprotnim) programima »Grupe trojice« i »Zemlje«, kao što je

S. PLANIĆ, vlastita kuća s ateljeom u Kukuljevićevoj ul. u Zagrebu

blizak nastojanjima istaknutih predstavnika pariške škole, dosegnuvši tijekom svojega kratkoga slikarskog djelovanja najpoznatije domete jednih i drugih u tome razdoblju. Za života je samostalno izlagao u Starome Gradu (1923) i Parizu (1929/30), poslije smrti priređene su mu izložbe u Parizu (1931), Zagrebu (1931/32, 1960, 1968, 1996), Splitu (1931/32, 1960) i Starome Gradu (1960, 1963, 1979, 1980).

LIT.: Lj. Babić, Juraj Plančić, Književnik, 1930, 4. — Isti, Umjetnost kod Hrvata, Zagreb 1943. — G. Gamulin, Juraj Plančić, Zagreb 1953. — K. Prijatelj, Juraj Plančić (katalog), Split 1960. — M. Meštrović, Juraj Plančić, u knjizi: Od pojedinačnog općem, Zagreb 1967. — T. Maroević, Svjetlost podneblja, u knjizi: Polje mogućeg, Split 1969. — D. Horvatić, Juraj Plančić, ŽU, 1980, 29–30. — Z. Tonković, Juraj Plančić, u katalogu: Galerija Bol, Bol 1981. — V. Kušan, Juraj Plančić, u knjizi: Imago mundi, Zagreb 1982. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, I, Zagreb 1987. — K. Prijatelj i B. Rauter Plančić, Plančić (katalog), Zagreb 1996. D. Hč. i R.

PLANIĆ, Stjepan, arhitekt i stručni pisac (Zagreb, 27. XII. 1900 — 26. XII. 1980). Završio Srednju tehničku školu u Zagrebu 1920, potom 1927–31. polazi odjel za arhitekturu na Akademiji (D. Ibler). Radi kod R. Lubynskog 1920–22, a od 1927. vodi vlastiti atelje.

God. 1930–35. član je grupe »Zemlje«, sudjeluje na njezinim izložbama i organizira problemske izložbe »Selo« i »Izgradnja periferije«. Uređuje knjigu *Problemi savremene arhitekture* (Zagreb 1932); u nizu tekstova i predavanja beskompromisno zastupa suvremenost u građevnim konstrukcijama i arhit. izrazu, povezujući ih s društveno-gospodarskim uvjetima i humanističkim zadacima arhitekture.

Premda se u prvim Planićevim djelima prepoznaju odjeci njem. ekspresionizma (projekt za Sokolski dom u Zagrebu, 1931; zgrada na Pantovčaku 5), njegova se arhitektura nastala između dva rata pretežno uklapa u struju eur. funkcionalizma.

Među Planićevim realizacijama (oko 600 projekata) brojem dominiraju obiteljske kuće, ali je ostvario i vrijedna djela u zgradama društvene namjene, stambenim kućama kao i u projektima za interpolacije i adaptacije.

Nakon više zapaženih natječajnih projekata (Klinička i Židovska bolnica u Zagrebu, 1931; Higijenski zavod u Banjoj Luci, 1931; pošta u Skoplju, 1930; Narodni dom na Sušaku, 1934), slijedi razdoblje Planićeve pune stvaralačke zrelosti. Od zgrada društvene namjene izvodi na Sljemenu Đački dom (1934), potom Tomislavov dom (1935), koji se odlikuje originalnom Y-osnovom, te Sljepački zavod u Nazorovoj ul. 53 (1940). Projektira istodobno i mnogobrojne stambene zgrade u Zagrebu, u kojima

S. PLANIĆ, zgrada Napretkove zadruge u Zagrebu

uvodi vodoravne poteze prozora, duboke lođe i krovne terase, a u unutrašnjosti donosi nova funkcionalna prostorna rješenja: zgrade u Draškovićevoj ul. 47 (1932), Pavletićevoj ul. 14 (1934), Marinkovićevoj ul. 5 (1937), Šubićevoj ul. 23 (1937), Krajiškoj ul. 11 (1939), Buconjićevoj ul. 18 (1939). Modro obojena uredsko-stambena osmerokatnica Napretkove zadruge u Gajevoj ul. 1 (1936) — tada najviša u gradu — i danas je svojim originalnim eliptoidnim oblikom i nazubljenim završetkom istaknuti urbanistički motiv Zagreba.

Planićev se obiteljske kuće iz 30-ih godina odlikuju raznovrsnim i nekonvencionalnim rješenjima, njegovanjem hortikulture te funkcionalno oblikovanim ugrađenim namještajem: kuća za četiri obitelji na Kozarčevim stubama 2 (1931), kuća na Jabukovcu 22 (1932), vlastita kuća s ateljeom u Kukuljevićevoj ul. 62 (1932), »okrugla« vila kružne osnove na Gornjem Prekrižju 30 (1935), dvojna kuća u Nazorovoj ul. 54 (1936), »minimalna« kuća u Radničkom dolu 62 (1936), kuća u Zamenhoffovoj ul. 17 (1937), kuće na Lašćinskoj cesti 23a (1937) i Davoru 6 (1933).

Nakon 1945. gradi hidrometeorološku stanicu u Sisku (1954), rudarski internat u Varaždinu (1958), dječji vrtić u Komiži (1964) i upravnu zgradu »Elektroprivrede« u Čakovcu (1968). U obiteljskim kućama iz toga razdoblja jače naglašava regionalne arhitektonske značajke u oblikovanju i izboru građevnoga materijala, ovisno o području u kojemu projektira. Ističu se obiteljske kuće u Andrijevićevoj ul. 6 (1965), Novakovoj ul. 31 (1966) i na Tuškancu 21 (1968) u Zagrebu te kuće u Pisarovini (1959), Novome Vinodolskom (1973) i Jadranovu (1974).

U nizu interpolacija, dogradnji i pregradnji, P. je uspijevaostvariti jedinstvo novoga i staroga, dosljedno primjenjujući načela moderne arhitekture. Ističu se interpolacija novogradnje unutar historicističkoga niza u Jurjevskoj ul. 21 (1931), dogradnja secesijske zgrade u Palmotićevoj ul. 27 (1939) u Zagrebu, ugradnja Fakulteta za informatiku u potkrovlje baroknoga samostana u Varaždinu (1975), proširenje samostanskoga kompleksa u Mariji Bistrici (1969), ugradnja pjevališta u crkvi Sv. Marije u Zadru (1980).

Višestruko iskustvo moderne arhitekture 20-ih godina — od funkcionalističkoga do organskoga idioma — povezo je P. već poč. 30-ih godina na izrazito originalan način u kreativnu sintezu. Najvažniji Planićevi projekti iz te faze, kao i oni iz poslijeratnoga razdoblja koje odlikuje specifična interpretacija regionalizma, antologijska su djela moderne hrv. arhitekture.

BIBL.: *Arhitektura i društvo*, Almanah savremenih problema, 1932; *Progres graditeljstva*, Građevinski vjesnik, 1932, 1; *Nešto o arhitekturi*, Književnik, 1932, 3; *Problemi arhitekture*, ibid., 1933, 1; *O savremenom graditeljstvu*, Almanah savremenih problema, 1933; *O graditeljstvu*, Omladina, 1933, 3; *Obiteljske kuće*, Građevinski vjesnik, 1934, 4; *O ugrađenoj najamnoj kući*, ibid., 1934, 5; *Tomislav dom HPD na Sljemenu*, ibid., 1935, 8; *Dva pisma o stanovanju*, Zagreb 1936; *Treće pismo o stanovanju*, Plin, 1938; *O nacionalnom stilu u graditeljstvu*, Napredak (kalender), 1937; *O naprednijem graditeljstvu sela*, ibid., 1939; *Danas letimo ipak drugačije*, ČIP, 1978, 10; *Kultura stanovanja*, Osijek 1985.

LIT.: *V. Potočnjak*, Arhitektura u Hrvatskoj od 1888—1938, Građevinski vjesnik, 1939, 4—5. — *S. Gomboš*, Moderna arhitektura u Hrvatskoj, Jugoslavija (Beograd), 1955, 11. — *R. Ivančević*, Tradicija koja obavezuje, 15 dana, 1963, 11. — *Isti*, Moderna arhitektura — nepriznata umjetnost (I—V), Telegram, 8. III, 12. IV, 3. V i 17. V 1968. — *Isti*, Stjepan Planić, Telegram, 28. VI 1968. — *B. Gagro*, Zemlja naspram evropske umjetnosti između dva rata, ŽU, 1970, 11—12. — *Zemlja* (katalog), Zagreb 1971. — *D. Venturini*, Zvezdane godine stambene izgradnje, Arhitektura, 1976, 156—157. — *R. Ivančević*, Postoji li autorsko pravo arhitekata?, Vjesnik, 27. XI. 1979. — *Isti*, Uvijek prepoznatljiv trag, ČIP, 1980, 12. — *Isti*, Planićev krug olovkom, ŽU, 1981, 31. — *Ž. Čorak*, U funkciji znaka, Zagreb 1981. — *T. Premrl*, Stjepan Planić, graditelj Zagreba, Iz starog i novog Zagreba, VI, Zagreb 1984. — *Isti*, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1989. R. Ič.

PLANIĆ-LONČARIĆ, Marija, povjesničarka umjetnosti (Zagreb, 29. III. 1933 — 22. III. 1992). Diplomirala povijest umjetnosti i povijest u Zagrebu 1958. gdje je i doktorirala 1975 (*Planirana izgradnja na području Dubrovačke Republike*, Zagreb 1980). Asistentica na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu 1961—81, od 1981. radila u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu. Istraživala je urbanistički razvoj gradova u Hrvatskoj. Bila je voditeljica projekata Umjetnička topografija Hrvatske — Koprivnica i Povijest naselja i oblikovanje prostora Hrvatske.

BIBL.: *Zidine Stona*, Arhitektura, 1977, 160—161; *Primjeri seoske stambene i gospodarske arhitekture na Pelješcu*, Prilozi — Dalmacija, 1980 (Fiskovićev zbornik, I); *Organizacija prostora grada Koprivnice do 19. stoljeća*, Radovi IPU, 1984, 8; *Umjetnička topografija Koprivnice* (katalog), Koprivnica 1984; *Izgradnja grada do sredine 19. stoljeća*, u knjizi: Koprivnica — grad i spomenici, Zagreb 1986; *Organizacija prostora — urbanizam*, u katalogu: Zlatno doba Dubrovnika, Zagreb 1987; *Zajednički prostori stambenih zona srednjovjekovnog Dubrovnika*, Radovi IPU, 1988—89, 12—13; *Ceste, ulice i trgovi srednjovjekovnog Dubrovnika*, Prilozi — Dalmacija, 1990; *Ston u 15. i 16. stoljeću*, u katalogu: Likovna kultura Dubrovnika u 15. i 16. stoljeću, Zagreb 1991.

S. PLANINIĆ, Četiri bijela

LIT.: *R. Ivančević*, In memoriam. Marija Planić-Lončarić i istraživanje prostora, Radovi IPU, 1992, 16. — *Z. Vujčić*, Bibliografija dr. Marije Planić-Lončarić, ibid. R.

PLANINIĆ, Srećko, slikar (Mostar, 20. VI. 1939). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1964 (M. Tartaglia). Bio je suradnik Majstorske radionice K. Hegedušića 1965—68. i voditelj restauratorsko-konzervatorskih radova u gledalištu HNK u Zagrebu 1968/69. U početku slika kompozicije u duhu geometrijske apstrakcije, u kojima su svi elementi (kugle, polukugle, kvadrati) građeni čistom bojom. Nakon 1977. radi optičko-kinetičke slike naglašene dinamike i ritmičkih oblika (*Transmissioner*, 1980; *Tako to biva*, 1981). Potkraj osamdesetih god. opredjeljuje se za figuraciju žive kromatike (*Lom*, 1988; *Otuđenost*, 1989). — Samostalno je izlagao u Rovinju (1964, 1965) i Zagrebu (1971, 1976, 1977, 1981, 1986, 1992). Bavi se crtežom i ilustracijom.

LIT.: *M. Baričević*, Srećko Planinić (katalog), Zagreb 1977. — *V. Bužančić*, Srećko Planinić (katalog), Zagreb 1981. Ma. B.

PLANINŠEK, Bruno, industrijski oblikovatelj (Zagreb, 27. VI. 1930). Završio Akademiju za primijenjenu umjetnost u Zagrebu 1955. Kao dizajner u tvornici RIZ-u (1964—80) oblikovao je televizijske i radijske prijamnike, gramofone, pojačala, električne kućanske strojeve. Bavi se i arhitekturom, oblikovanjem ambalaže i reklamnom grafikom. Njegov se izraz odlikuje jednostavnošću oblikovne misli i jasnoćom poruke. — Samostalno izlagao u Zagrebu, Beogradu, Parizu, Tbilisiju i Torinu. Ma. B.

PLASTOVO, selo S od Skradina. Na položaju Baščine otkrivene su ruševine prostrane rim. zgrade, a nedaleko od grobišne crkve Sv. Nikole ostaci starokršć. crkve i namještaja. Kraj kuća Urukalo pronađeni su ulomci dvaju glag. natpisa i nekoliko srednjovj. keramičkih posuda. Na tome su mjestu uočeni i ostaci ant. zgrada te veći broj grobova.

LIT.: *J. Vajs*, Dva kamena odlomka pisana oblom glagoljicom u kninskom muzeju, SHP, 1904, 1. i 2, str. 5—10. Z. Gu.

PLAŠKI, selo u Lici. Eparhijska pravosl. crkva Vavedenja Bogorodice pregrađena je 1906. u duhu historicizma; očuvani su barokni dio svetišta i donji dio zvonika (1733). Ikonostas je naslikao I. Tišov 1907. Kraj crkve je jednokatni kasnobarokni eparhijski dvor. — Iz Plaškoga potječe stećak s uklesanim reljefima (sunce, mjesec, zvijezda, mač, štit), koji je sada u Zagrebu (Opatička 18). — J od Plaškoga na brdu nalaze se ruševine srednjovj. grada Frankopana, koji je napušten 1592.

LIT.: *J. Brunšmid*, Kamni spomenici, VjHAD, 1912. — *Gj. Szabo*, SG. — *A. Horvat*, O stećcima na području Hrvatske, HZ, 1951, 4. — *V. Borčić*, Zbirka ikona Odjela Srba u Hrvatskoj Povijesnog muzeja Hrvatske, Zagreb 1974. — *A. Horvat*, Između gotike i baroka, Zagreb 1975. A. Ht.

PLAT, zaselak na otoku Cresu. Razvio se iz pastirskoga stana. Romanička jednobrodna crkva Sv. Augustina, s izbočenom polukružnom apsidom, presvođena je gotičkim šiljasto-bačvastim svodom.

LIT.: *B. Fučić*, Izvještaj o putu po otocima Cresu i Lošinju, Ljetopis JAZU, 1949, 55, str. 66. — *Isti*, Apsyrtides, Mali Lošinj 1990.

PLAVNO, selo S od Knina. U pov. se ispravama spominje od 1423, osobito njegovi feudalci Bojničići i Berkovići. Na više položaja nalaze se